

ронний ресурс] / В. В. Олійник // Науково-методичні основи професійного розвитку керівних і педагогічних кадрів в умовах випереджувальної післядипломної освіти : зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. (30–31 берез. 2017 р.). – Рівне : РОІППО, 2017. – С. 10–13. – Режим доступу : <http://toippro.org.ua/>

activities/research/conferenc.php/847/. – Дата звернення: 10.10.2018. – Назва з екрана.

5. Український відкритий університет післядипломної освіти (УВУПО) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://umo.edu.ua/ukrajinsjkij-vidkritij-universitet-pisljadiplomnoji-osviti>. – Дата звернення: 10.10.2018. – Назва з екрана.

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА: ДОСВІД, СПІВПРАЦЯ, ПРІОРИТЕТИ НА ШЛЯХУ ДО НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

А. Черній

Нова українська школа змінює всю систему освіти і самого вчителя. Як зазначає міністр освіти Лілія Гриневич, сучасний учитель – це агент змін, провайдер освітньої реформи, лідер громади.

Ці зміни впливають і на систему післядипломної освіти, спричиняючи нове змістове і технологічне навантаження на професійний розвиток фахівців у освітній галузі. В основу професійного розвитку вчителя покладено усвідомлення всіх перетворень в освіті як природної потреби постійно підвищувати свою кваліфікацію, формувати та розвивати професійний світогляд і педагогічну свідомість.

За таких умов досвід закладів післядипломної освіти в усі часи був цінним для професійного зростання, сприяння динамічному розвитку особистості вчителя, та провідним чинником, що стабілізує, між новими уявленнями про монополізацію послуг обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти та традиційними ідеалами педагога попередніх періодів.

Загалом, освіта набуває якісних перетворень, адаптуючись до нових умов. Ґрунтовної переорієнтації зазнають заклади післядипломної педагогічної освіти та методичні служби, покликані подолати ряд стереотипів у системі підвищення кваліфікації педагога перед викликом освітніх послуг щодо підвищення кваліфікації новостворених професійних освітніх об'єднань і громадських організацій.

Проте сьогодні не тільки загострюється проблема невідповідності чинної системи освіти новим потребам, а й порушуються традиції і зв'язки. Тому варто зберегти співпрацю між закладами освіти та побудувати нові взаємини з громадами в регіонах, не втрапивши потенціалу закладів післядипломної педагогічної освіти.

Колектив Рівненського ОІППО вдячний Університетові менеджменту освіти, Центральному інсти-

туту післядипломної педагогічної освіти за плідну співпрацю та спільний внесок у професійний розвиток педагогічних і керівних кадрів України загалом та Рівненської області зокрема, а також за підготовку до сприйняття і творення змін. Зокрема, цінуємо розвиток та поширення новаторського руху з післядипломної освіти, залучення науково-педагогічних та педагогічних працівників інституту до дослідження проблем новатики післядипломної освіти й ефективного менеджменту, підготовки викладачів вищої школи, формування конкурентоспроможності педпрацівників тощо.

Упродовж останнього часу нам вдалося зміцнити імідж єдиного комунального вищого закладу освіти з підвищення кваліфікації вчителів у регіоні та базового закладу з післядипломної освіти в Україні. Ми розвинули послуги з перепідготовки менеджерів та адміністраторів освіти, корекційних педагогів, укріпили статутні положення проходження процедури ліцензування й акредитації двох спеціальностей, стали дорадниками формування і розвитку освітньої політики в громадах і моделювання освітніх округів.

У таких умовах для освіти і науки важливо відійти від застарілих теорій і педагогічного досвіду. Як зазначається у численних коментарях до освітньої реформи, учитель Нової української школи (НУШ) повинен розвивати дитину і створювати атмосферу, в якій цікаво, в якій дитина хоче навчатися. Зазначається також, що потрібно відірвати вчителя від дошки, а дітей – від підручника, дати їм можливість творити і самостійно вчитися, працювати в групах, розвивати пізнавальний інтерес та заохочувати до навчання, тобто від усього застарілого в учителя має залишитися роль лідера, але такого, який не нав'язує, а організовує і координує весь освітній процес, перевага в якому надається різнобічному розвитку, формуванню особистості, інноватора та патріота.

Упроваджена повсюдна освітня реформа спонукає педагогічну і наукову громадськість переорієнтувати науково-педагогічні дослідження винятково на потреби НУШ.

Відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» триває проект *професійного розвитку вчителів* початкових класів. Пілотування, розпочате у вересні цього навчального року, полягає, насамперед, у вивченні та впровадженні нових методик і зарубіжних практик. Учителя необхідно ґрунтовно підготувати до навчання, яке в експериментальних перших класах може відбуватися у вигляді гри на основі інтеграції. Учителі повинні володіти сучасними методами і способами педагогічної взаємодії, які гарантують засвоєння нового освітнього стандарту.

Як бачимо, для НУШ потрібні не лише вчителі з вищою освітою чи зразковим дипломом, а насамперед, фахівці, які творчо мислять, генерують новаторські ідеї, уміють спілкуватися і працювати в команді, гнучкі й упевнені в собі.

Не лише учні, а й педагоги повинні весь час навчатися, розвиватися в професії та професійно вдосконалюватися. Саме професійний розвиток педагога в умовах НУШ змінює міжкурсову підготовку на системне циклічне навчання педагогічних і керівних кадрів.

Теоретично маємо палітру поглядів і визначень науковців щодо його змісту та організації. Як нові орієнтири у професійному розвитку вчителя, у підготовці його до роботи в НУШ можна використати ідеї учасників сьогodнішньої Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, адже її тема є співзвучною з вибором пріоритетів у післядипломній освіті відповідно до потреб НУШ.

Поняття професійного розвитку вчителя в сучасних умовах розглядається як зростання його професійних досягнень завдяки накопиченню практичного досвіду і систематичного перегляду власного викладання і педагогічної взаємодії. Дослідження професійного розвитку вчителя в інституті пов'язується нами, насамперед, із його професійним зростанням та формуванням професіоналізму.

Нам цікаво віднайти нові механізми професійного зростання й якісного підвищення кваліфікації педкадрів, на що спрямовано дослідження із виконання наукової теми інституту, яка має державну реєстрацію. Водночас дослідно-експериментальну роботу у спільній з УМО лабораторії психології професіоналізму спрямовано сьогodні на створення авторської мо-

делі розвитку професіоналізму педагогічних працівників, згідно з якою розвиток професіоналізму є процесом досягнення позитивних змін особистості фахівця, що забезпечують якісно новий, більш ефективний рівень виконання складних професійних завдань в умовах соціальних трансформацій.

Пріоритети побудови НУШ визначають, що вчителів необхідно знати свої «слабкі» та «сильні» особливості, постійно формувати внутрішній стрижень особистісного зростання як необхідної умови для досягнення професіоналізму. Тому професіоналізм, як психологічне й особистісне утворення, характеризується не лише професійними знаннями, вміннями, навичками та компетентностями, а й мистецтвом постановки, пошуку підходів для виконання професійних завдань.

Допомагає дослідженню цих проблем продукування методичних інновацій на основі використання засад педагогічної психології, а також за рахунок започаткованого дослідження із Українським науково-методичним центром практичної психології та соціальної роботи НАПН України щодо пошуку науково-методичних основ психологічного забезпечення освітнього процесу в НУШ та впровадження пошуково-дослідницького проекту з розвитку соціальних компетентностей особистості в умовах НУШ, ініційованого Інститутом психології та УМО НАПН України.

Як показує небагатий, однак насичений новизною освітній досвід, упровадження Концепції Нової української школи – це процес, під час якого вчитель разом зі своїми колегами або самостійно переглядає, оновлює, розширює свої зобов'язання щодо моральної мети викладання, критично розвиває знання, вміння, досконале професійне мислення, планування і практику роботи з дітьми, учнівською молоддю й колегами на сучасному етапі свого професійного життя. Такі підходи до професійного розвитку почали пов'язувати з «новим іміджем» педагогічної праці, «ною моделлю» педагогічної освіти, «революцією» в освіті тощо. На цій хвилі професійний розвиток учителів отримав пріоритетність як в урядовій політиці, так і в теорії та практиці педагогічної освіти. У проекті нової Концепції педагогічної освіти в Україні пропонується створити національний портал розвитку педагогічної майстерності, завдяки якому освітяни мали б вільний доступ до професійних журналів та інших ресурсів.

До перспективних напрямів подальших досліджень належать особливості реалізації професійного розвитку педагогів на основі досліджених теоретичних і методологічних аспектів, зокрема їх відображення у змістовому, операційному та контекстному ком-

понентах досягнення нової якості підвищення кваліфікації для НУШ. На традиційну систему освіти, зокрема й післядипломну, впливають дієві фактори і чинники професійного розвитку вчителя для НУШ. Під час тренінгів для початкової школи спостерігаємо, що переважний вплив на професійну переорієнтацію вчителя мають особистісні особливості, а також бажання розвиватися. Не менш важливим є і фактор самої професійної діяльності, яка змушує розвивати професійно значущі якості. Впливає також можливість долучення до дидактико-методичного забезпечення та створення умов для навчання молодших учнів у регіоні.

Сучасна ситуація на ринку освіти характеризується зростанням попиту на доступні освітні послуги для вчителів. Педагогічна діяльність у найближчі роки може бути досить актуальною завдяки власним капіталовкладенням учителя у професійний розвиток. Сьогодні, як ніколи, педагог має бути вмотивованим, а для цього потрібно не лише піднімати заробітну плату.

Вагомими чинниками-мотиваторами професійного розвитку в НУШ є:

- розширення бази знань із закордонних практик та моделей освіти;
- упровадження мотивованого навчання;
- сприяння творчості та самостійності вчителів тощо.

У своїй книзі «Школа проти таланту» Кен Робінсон неодноразово наголошує, що ми неправильно розуміємо саме поняття творчості, а також не використовуємо сповна можливості творчої особистості. Тому надситуативне завдання сучасного вчителя – самому стати творчим лідером. Під час підготовки тренерів і вчителів 1 класу для НУШ спостерігаємо, як розкривається творчий потенціал педагога, відбувається переорієнтація професійних цінностей на основі використання творчих імпульсів особистості вчителя. Тому професійний розвиток учителів НУШ – це процес становлення творчих лідерів в освіті, в якому важливу роль відіграють і заклади післядипломної педагогічної освіти.

Нова українська школа, на відміну від класичного підвищення кваліфікації, згуртовує професійну українську спільноту, що навчається. Цілком правильно відбувається залучення до тренінгових програм сучасних вузькокваліфікованих спеціалістів, які володіють спеціальними знаннями, що відповідно надає можливість педагогові не просто прослухати черговий курс лекцій, а реально оволодіти новою технологією чи методикою за проблемним напрямом педагогічної

діяльності, на практиці реалізувати принцип наукової орієнтації освіти. Особливо це стосується тих учителів, які мають ґрунтовні знання з предмета, а також є професіоналами в підготовці учнів до ЗНО, переможців предметних олімпіад і творчих конкурсів. Їхня переорієнтація саме на розвиток особистості, а не на виконання програми чи дотримання певної методики, – ось що надзвичайно важливо для потреб НУШ.

Новою перспективою для вчителів є безперервний професійний розвиток, який передбачає систематичний перегляд учителем змісту освіти й освітнього процесу, а також контекстів його педагогічної діяльності, адже упродовж багатьох років єдиною доступною вчителям формою професійного розвитку було підвищення кваліфікації. Тільки з останнього десятиліття професійний розвиток почали розглядати як довготерміновий процес систематичного надання можливостей та досвіду професійного зростання і розвитку в професії.

Тому нашими спільними зусиллями відкриваються все нові грані проблеми, а поняття професійного розвитку наповнюється новим змістом. Професійний розвиток у контексті НУШ передбачає моральні цілі у викладанні, досвідченість педагогів, формування відданості і відповідальності за свою працю тощо.

Заклади післядипломної педагогічної освіти, на відміну від класичної системи підвищення кваліфікації, також демонструють продукування, створення та трансфер технологій, що передбачає не лише надання права на використання науково-методичних розробок як об'єктів інтелектуальної власності. Доцільно ставиться Лілією Гриневич питання проходження інновацій від дослідництва до виробництва, що передбачає використання новостворених технологій і нових знань для належного науково-методичного забезпечення реалізації ідей НУШ як завдяки експериментам, так і за рахунок інноваційної освітньої діяльності щодо поширення розроблених у регіоні експериментальних продуктів, зокрема лабораторії професіоналізму.

Отже, професійний розвиток учителів із позицій сьогодення розглядається як безперервний процес, який має здійснюватися на основі відомих, модифікованих чи новостворених, розроблених форм і способів організації підвищення кваліфікації. Це постійний процес вибору й поєднання різних форм, методів, технологій, які є найбільш оптимальними в конкретній ситуації, у конкретному місці тощо. Тому в організації навчання та професійного розвитку педагогічних працівників із наявних технологій, форм і методів навчання, які впроваджуються в системі освіти, потрібно

обирати ті, що найбільше сприяють формуванню у фахівців професійної компетентності (налаштувань, цінностей, знань, умінь і навичок, якостей, необхідних для ефективного здійснення професійної діяльності).

Заклади післядипломної педагогічної освіти визначають для себе, як можна сприяти безперервному професійному розвитку й якісному підвищенню кваліфікації педагогів. Передбачається комплексне врахування закономірностей і механізмів цілісного розвитку людини як фахівця, особистості та громадянина, а також зміна форм підвищення кваліфікації та безперервного навчання впродовж життя, які повинні бути різними. Має бути вільний вибір педагога, але поряд із цим повинні бути й належні критерії оцінювання якості професійних кваліфікацій, результатів роботи вчителя. Отже, у закладах післядипломної освіти відбувається нова хвиля диверсифікації форм і методів підвищення кваліфікації.

Загалом, для післядипломної освіти потрібна нова модель розвитку. По-новому на сучасному етапі відбувається формування плану підвищення кваліфікації та фінансування цих послуг. Змінюються підходи до оцінювання результатів процесу підвищення кваліфікації, що частково передбачатиме зміни в механізмах атестації педагогічних працівників і вплине на процеси їхньої сертифікації, які лише починають формуватися. Уже сьогодні численним цільовим групам, які користуватимуться державним стандартом початкової загальної освіти, має бути притаманне нове педагогічне мислення.

У цих процесах ми ще присутні як заклади післядипломної педагогічної освіти, а отже, зобов'язані зберегти систему післядипломної освіти в Україні та наповнити її новим змістом в умовах освітньої реформи і децентралізації управління освітою. Стратегією розвитку нашого закладу визначено створення в регіоні Рівненської академії неперервної освіти і розширення основних функцій із потребами і пріоритетами формального і неформального підвищення кваліфікації, а також надання освітніх послуг щодо підготовки кадрів, упровадження ступеневої освіти та здійснення дослідно-експериментальної й інноваційної діяльності в освіті.

Саме тому спільне з УМО дослідження психологічних проблем формування і розвитку професіоналізму освітян є не лише моделюванням професійної поведінки вчителя в НУШ на основі сукупності психологічних, психічних та особистісних змін, що відбуваються в людині в процесі оволодіння і тривалого виконання певної діяльності, а якісно новим, більш ефективним рівнем виконання складних професійних завдань у нових умовах. Як відбуваються ці процеси в новій українській школі, демонструють учасники сьогоднішньої конференції, а думки і погляди кожного з вас для нас надзвичайно цінні.

Перспективною є подальша плідна робота та тісна співпраця всіх зацікавлених осіб щодо розв'язання проблем післядипломної освіти, а також створення нового інструментарію і побудови належного психологічного супроводу потреб учителя нової української школи.

ІННОВАЦІЙНО-ГУМАНІСТИЧНЕ ТА КОМПЕТЕНТІСНЕ СПРЯМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР

В. Химинець

Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти

Проголошений Україною курс на євроінтеграцію спонукає всі державні інституції до активних і ефективних дій не тільки в політичній та економічній сферах, а й у комплексному реформуванні системи національної освіти. Зумовлено це тим, що Україна сьогодні розглядає євроінтеграцію не як один із варіантів соціально-економічного розвитку, а як єдино можливий шлях висхідного поступу в майбутнє. Виходячи з цього, реформи в освіті (їх концептуальні засади закладено в Концепції «Нова українська школа» (НУШ) скеровуються на удосконалення національної системи відповідно до потреб часу й адаптаційних вимог

освітніх інституцій Європейського Союзу (ЄС). Необхідним етапом інтеграції до європейського освітнього простору та важливою передумовою наближення освіти України до європейських стандартів якості є вдосконалення структури, нормативно-правового, науково-методичного, матеріально-технічного та кадрового забезпечення всієї педагогічної галузі.

Розпочатий процес європейської інтеграції спонукає українську освіту, з одного боку, до узгодження структури, змісту та стандартів українського навчально-виховного процесу з європейськими, а з іншого – до збереження кращих надбань національної освітньої